

Initiatiefvoorstel

Verbod op fossiele reclame in de openbare ruimte van Heerlen

Partij voor
de Dieren
Heerlen

Fossiele reclame in de openbare ruimte

In de zomer van 2021 veranderden normaal ogende straten in Zuid-Limburg in kolkende rivieren. Ook delen van Heerlen werden getroffen door wateroverlast en evacuaties. Huishoudens zagen hun bezittingen wegspoelen, en de gemeente stond voor een immense schoonmaak- en hersteloperatie. De boodschap was duidelijk: klimaatverandering is geen verre dreiging meer, maar een realiteit die onze stad direct raakt.

Tegelijkertijd worden in diezelfde stad nog dagelijks reclames getoond voor producten en diensten die juist bijdragen aan diezelfde klimaatcrisis: zoals vlieg-reizen, brandstofauto's en fossiele energie. In bushokjes, op digitale schermen en in het straatbeeld worden keuzes gepromoot die haaks staan op de doelen die we als gemeente onderschrijven: minder uitstoot, meer leefbaarheid en een gezondere omgeving voor onze inwoners.

Reclame is geen neutrale verschijning. Het beïnvloedt ons gedrag en normaliseert schadelijke consumptie. Net zoals we tabaksreclame hebben verboden ter bescherming van de volksgezondheid, is het tijd om diezelfde logica toe te passen op fossiele reclame.

Dit initiatiefvoorstel stelt daarom voor: verban fossiele reclame uit de openbare ruimte van Heerlen. Een maatregel die aansluit bij de koers die de gemeente zelf heeft uitgezet, juridisch uitvoerbaar is en maatschappelijk breed wordt ondersteund. De Partij voor de Dieren neemt hierin het voortouw, met het doel om Heerlen daadwerkelijk in staat te stellen haar klimaatdoelen te realiseren en de publieke ruimte weer in dienst te stellen van publieke waarden.

**Een gezonde
samenleving
kan niet bestaan
zonder een
gezonde planeet.**

Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

Probleemstelling

De aanwezigheid van fossiele reclames in onze stad is niet alleen visueel storend, maar vormt ook een directe belemmering voor het realiseren van duurzaam en sociaal rechtvaardig beleid. Wij lichten graag toe waarom het weren ervan urgent én gerechtvaardigd is.

1. Fossiele reclame ondermijnt gemeentelijk beleid

Er bestaat een sterk verband tussen reclame en menselijk gedrag. Reclames zijn ontworpen om vraag te creëren: ook naar producten die schadelijk zijn voor gezondheid, milieu en klimaat. Juist in een stad als Heerlen, die zich in haar coalitieakkoord committeert aan duurzame transitie, circulaire economie en klimaatadaptatie, is het wrang dat de openbare ruimte tegelijk ruimte biedt aan reclames voor producten die die doelen ondermijnen.

Denk aan reclames voor:

- Vliegreizen en cruises
- Voertuigen met verbrandingsmotoren
- Fossiele energiecontracten
- Benzine en diesel

Deze uitingen zijn niet slechts commerciële boodschappen: ze normaliseren vervuilende keuzes en zetten druk op het gedrag van burgers, vooral van jongeren. En dat staat op gespannen voet met gemeentelijke inspanningen voor gedragsverandering, verduurzaming en bewustwording.

2. Lokale context: Heerlen heeft veel te verliezen

De gevolgen van fossiele consumptie zijn niet abstract. In Zuid-Limburg zien we deze al in de vorm van:

- Extreme neerslag en overstromingen (zoals in 2021);
- Energiearmoede in huishoudens die afhankelijk zijn van fossiele verwarming;
- Ongezonde luchtkwaliteit, die bijdraagt aan hart- en longziekten: vooral in sociaal kwetsbare wijken;
- Klimaatonrechtvaardigheid, waarbij juist mensen met de minste middelen: zoals in Heerlen-Noord en delen van MSP: de hoogste prijs betalen. Zij wonen vaker in slechter geïsoleerde woningen, leven langs drukke wegen met vervuilde lucht, en hebben minder toegang

tot duurzame alternatieven zoals elektrisch vervoer of energieneutrale woningen. Tegelijk worden zij via publieke reclame verleid tot fossiele consumptie die hun kosten verhoogt en hun leefomgeving schaadt. Dat maakt het noodzakelijk om deze beïnvloeding via gemeentebestuur in te perken.

Fossiele reclame jaagt ons energieverbruik op en vergroot zo de rekening van juist de mensen die het minst kunnen betalen

Reclame voor fossiele producten stimuleert juist meer verbruik van fossiele energie. Dit houdt de vraag en afhankelijkheid van de fossiele energie hoog, waardoor de prijzen structureel schommelen en vaak stijgen bij crisis. Hierdoor zijn huishoudens met lage inkomens een groter deel van hun budget kwijt aan energie. Gevolg: energiearmoede verergert.

3. Gedragsbeïnvloeding: wetenschappelijke basis

Volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC): het klimaatwetenschapsorgaan van de Verenigde Naties: is tussen de 40% en 70% van de benodigde emissiereducties tot 2050 afhankelijk van gedragsverandering. Het IPCC roept overheden daarom op om actief beleid te voeren dat duurzame keuzes ondersteunt en schadelijk gedrag ontmoedigt. Fossiele reclame doet het tegenovergestelde: het normaliseert en jaagt aan wat we juist willen beperken.

De Wetenschappelijke Klimaatraad, CE Delft, de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur en de WHO roepen overheden op om reclame voor fossiele producten actief te ontmoedigen. Lokale overheden hebben daarbij een duidelijke bevoegdheid én verantwoordelijkheid.

**Volksgezondheid
en planetaire
gezondheid zijn
onlosmakelijk
verbonden – beleid
moet die samenhang
erkennen.**

Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

Beleidskaders en legitimatie

1. Heerlen heeft duidelijke klimaatdoelen

Een verbod op fossiele reclame sluit aan bij bestaand beleid. De gemeente Heerlen heeft zich in haar coalitieakkoord 2022–2026 nadrukkelijk verbonden aan ambitieuze klimaatdoelen:

- 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990;
- Energieneutraal in 2040.

Daarnaast zet de stad stevig in op:

- Klimaatadaptatie, vergroening en hittestressbestrijding;
- Circulaire economie en duurzaam bouwen;
- Bestrijding van energiearmoede, met prioriteit voor corporatiewoningen.

2. Verbod past binnen het voorzorgsbeginsel

Het zogeheten voorzorgsbeginsel houdt in dat overheden de plicht hebben inwoners te beschermen tegen ernstige of onomkeerbare schade aan gezondheid, samenleving of milieu: ook als volledige wetenschappelijke zekerheid nog ontbreekt. Fossiele reclame draagt aantoonbaar bij aan een gedragsrichting die schadelijk is voor klimaat en gezondheid. Het weren ervan is daarom een proportionele, preventieve maatregel.

3. Publieke ruimte moet publieke waarden reflecteren

De publieke ruimte is geen neutraal kanaal: wat daarin zichtbaar is, beïnvloedt gedrag en wereldbeeld. Daarom hebben we in Nederland reclame voor tabak, gokken en bepaalde vormen van alcoholgebruik beperkt of verboden. De parallel met fossiele reclame ligt voor de hand. Net als bij deze eerdere casussen gaat het hier om producten:

- Met aantoonbare schade voor gezondheid en samenleving;
- Die vaak via misleidende of versluiserende boodschappen worden gepromoot;
- Waarvan het gebruik onevenredig schadelijke effecten heeft op kwetsbare groepen.

4. Juridische grondslag en precedentwerking

Op grond van artikel 149 van de Gemeentewet is de gemeenteraad bevoegd om regels vast te stellen in het belang van de gemeente. Dat geldt ook voor het reguleren van reclame in de openbare ruimte, mits dit in verhouding staat tot het nagestreefde doel.

- In Den Haag is sinds januari 2025 een reclameverbod van kracht via de APV: wereldwijd de eerste stad die dit juridisch verankerde.
- Ook Nijmegen, Haarlem, Amsterdam, Eindhoven en Amstelveen nemen al maatregelen om fossiele reclame te weren: via APV-wijzigingen of contractuele uitsluitingen.
- Er bestaat dus inmiddels voldoende jurisprudentie, precedent én draagvlak om deze stap ook in Heerlen verantwoord te zetten.

Voorstel aan de raad

De gemeenteraad van Heerlen, in vergadering bijeen op 24 september 2025 overwegende dat:

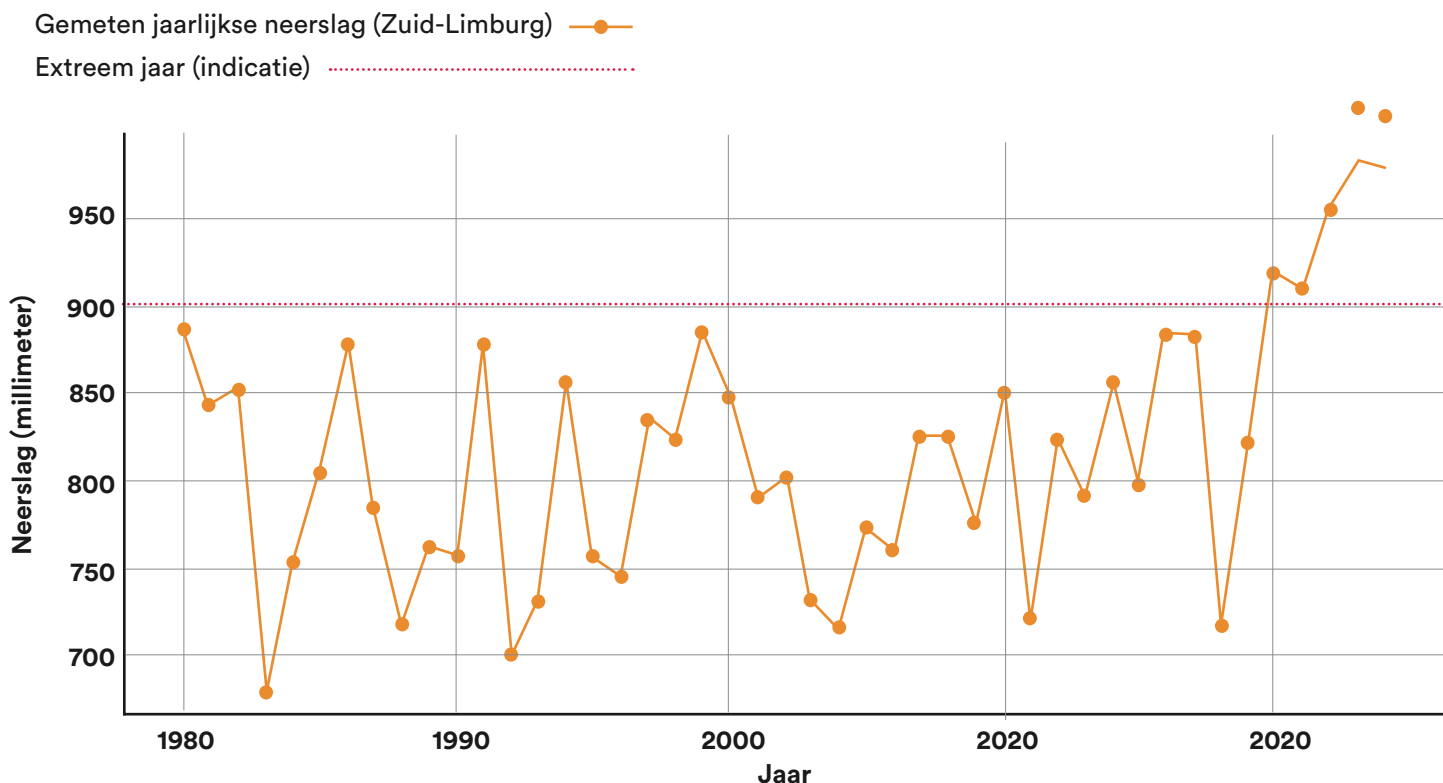
- Fossiele reclame in de openbare ruimte een aanjagend en normaliserend effect heeft op schadelijke consumptie;
- Dit in directe tegenspraak is met de gemeentelijke ambities op het gebied van klimaatbeleid, energie-transitie en volksgezondheid;
- De publieke ruimte een verantwoordelijkheid van de overheid is en gericht moet zijn op het beschermen van de samenleving;
- De gevolgen van klimaatverandering voor de gemeente en voor individuele inwoners grote financiële consequenties kan hebben;
- Heerlen, als stad die werd getroffen door extreme overstromingen en met veel inwoners in energie-armoede extra kwetsbaar is voor de effecten van fossiele consumptie;
- Juridische precedentwerking aantoont dat gemeenten bevoegd zijn fossiele reclame in de openbare ruimte te beperken;

Verzoekt het college:

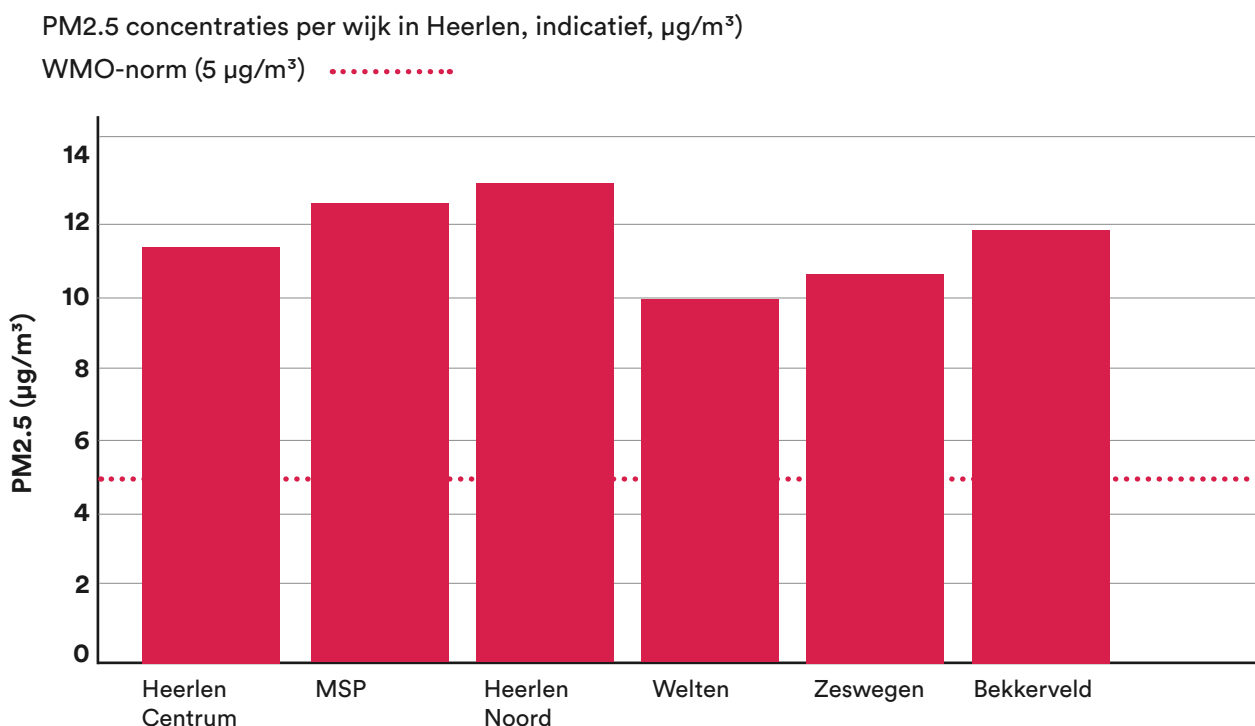
1. Een wijzigingsvoorstel voor te bereiden om de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) aan te passen, zodanig dat fossiele reclame in de openbare ruimte wordt verboden;
2. De volgende definitie op te nemen in de APV:
“Fossiele reclame is handelsreclame waarmee kennelijk wordt beoogd producten of diensten aan te prijzen die sterk bijdragen aan klimaatverandering en milieu-vervuiling, waaronder: vliegreizen, cruisereizen, voertuigen met een verbrandingsmotor, gascontracten, grijze stroomcontracten en fossiele brandstoffen zoals benzine en diesel.”
3. De bepaling zodanig vorm te geven dat deze in lijn is met eerdere gemeentelijke regelgeving op dit terrein (zoals in Den Haag, Haarlem en Nijmegen), en met bestaande jurisprudentie;
4. Te onderzoeken hoe bij lopende en toekomstige contracten met reclame-exploitanten fossiele reclame kan worden uitgesloten, bijvoorbeeld via aanvullende voorwaarden of bij verlening van vergunningen;
5. De raad uiterlijk voor het einde van het vierde kwartaal van 2025 te informeren over de voortgang en eventuele knelpunten in de uitvoering.

Visuele ondersteuning initiatiefvoorstel fossiele reclame

1. Toename jaarlijkse neerslag in Zuid-Limburg (1980–2024)

2. Luchtkwaliteit per wijk in Heerlen

Bronnen

- CE Delft. (2021). Reclame voor fossiele producten: maatschappelijke en juridische analyse van mogelijkheden tot beperking.
<https://cedelft.eu/publicaties/reclame-fossiele-producten/>
- Gemeente Heerlen. (2022). Coalitieakkoord 2022–2026: Uit liefde voor onze stad. <https://heerlen.nl>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2022). Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report. Cambridge University Press.
<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>
- KNMI. (2024). Klimaatdashboard: neerslaggegevens Zuid-Limburg. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. Geraadpleegd op 12 juli 2025, van <https://www.knmi.nl/klimaatdashboard>
- Milieudefensie. (2021). Stop fossiele reclame – waarom en hoe gemeenten dit kunnen aanpakken.
<https://milieudefensie.nl/actueel/stop-fossiele-reclame>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2024). Luchtmeetnet – Fijnstofmetingen Nederland. Geraadpleegd op 12 juli 2025, van <https://www.luchtmeetnet.nl>
- Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). (2023). Gedrag en duurzaamheid: richting geven met beleid. <https://www.rli.nl>
- Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. (2025). Te heet onder onze voeten: Gezond samenleven kan alleen op een gezonde planeet (Publicatie 2025-02). Den Haag: Raad voor Volksgezondheid & Samenleving.
<https://www.raadrvs.nl>
- World Health Organization (WHO). (2021). WHO global air quality guidelines: Particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228>